

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: A kolozsvári második tenyészállatkiállítás programja. — A szőlő gombái. Egy hallgató. — Egyleti mozgalmak: Választ. ülés majus 7-én. — Egyveleg: Szerkesztői mondanivaló. Nyilvános köszönet. Új szakmunka. Méhkasok védelme rabló méhek ellen. Gyümölcseltartás. Értesítés. — Üzleti heti szemle — Piaczi árak. — Hirdetések.

KOLOZSVÁRI MÁSODIK TENYÉSZÁLLATKIÁLLITÁS.

1883. szeptember hó 1, 2 és 3-ik napjain

a kolozsvári sétaterén

rendezi az erdélyi gazdasági egylet állatkiállítási szakosztálya.

A kiállítás célja kizárólag az erdélyrészi állattenyésztés fejlesztése s emelése lévén, ennél fogva csakis a „régie Erdélyben“ (tehát a volt u. n. „kapcsolt részeket“ is ide értve) tenyésztett állatok lesznek pénzdíjjal jutalmazhatók.

Másutt tenyésztett állatok ugyan szintén bemutatathatók, de csakis dicséző okleveleket nyerhetnek.

A kiállítás a következő osztályokból áll:

I. osztály: **Ló.**

1. **Luxus ló.**

a.) Könnyű háttas fajta.

Mének és méncsikók.

Három díj: 30, 20 és 10 darab arany.

Kanczák és kanczacsikók.

Három díj: 20, 10 és 5 darab arany.

b.) Nehezebb háttas fajta.

Mének és méncsikók.

Három díj: 15, 7 és 3 darab arany.

Kanczák és kancza-csikók.

Három díj: 10, 5 és 3 darab arany.

2. **Gazdasági ló** (ide értve a székely lovat is.)

Mének és mén-csikók.

Három díj: 10, 7 és 5 darab arany.

Kanczák és kancza-csikók.

Három díj: 7, 5 és 3 darab arany.

Külön díjak:

Ötven frank aranyban, adja Kibédi Biasini Domokos, kir. kereskedelmi tanácsos Kolozsvárt, kizárólag kolozsvári földészek részére.

Első díj: 30 frank | 1881 vagy 1882-ben ellett jól
Második díj: 20 frank | sikerült csikók számára.

II. osztály: **Erdélyi magyar szarvasmarha,**

1. **Tenyészbika 3 évesen tul.**

Négy díj: 40, 25, 15 és 5 darab arany.

2. **Bika 2—3 éves.**

Négy díj: 25, 15, 10 és 5 darab arany.

3. **Bika 1—2 éves.**

Négy díj: 15, 10, 7 és 3 darab arany.

4. **Fejős tehén borjastól.**

Négy díj: 25, 15, 10 és 5 darab arany.

5. **Fejős tehén borju nélkül.**

Négy díj: 15, 10, 7 és 3 darab arany.

6. **Üsző 2—3 éves.**

Négy díj: 10, 7, 5 és 3 darab arany.

Külön díjak:

I. A 4) és 5.) Fejős tehén borjastól vagy a nélkül czimű alosztályokban:

Egyszáz forint, adja sz. kir. Kolozsvár városa. Pályázhatnak kolozsvári kisbirtokos (azaz legfeljebb 50 holdnyi gazdasággal biró) gazdák.

Első díj: 50 forint, a tulajdonos-kiállító saját nevelésü tehenéért.

Második díj: 25 forint }
Harmadik díj: 15 forint } oly tehenéért, melyet a kiállító legalább egy év óta bír.
Negyedik díj: 10 forint }

Jutalom a viszonylag legjobb állatnak is adandó, ha legalább öt kiállító jelentkezik.

II. A 4.) Fejős tehen borjastól című alosztályban:

Nyolcz darab arany, adja a torda-aranyosi gazdasági-egylet, mely díjat azonban csakis torda-aranyosmegyei kiállító nyerhet el.

III. A 6) „Üsző 2—3 éves“ című alosztályban:

Ötven forint, adja a szolnok-dobokamegyei gazdasági egylet egy szolnok-dobokamegyei 30 holdnál kisebb birtok tulajdonosa által nevelt 3 éves legszebb tehenborju jutalmazására.

III. osztály: **Idegen fajta szarvasmarha.**

1. **Bikák.**

Három díj: 20, 15 és 7 darab arany.

2. **Tehenek és üszők.**

Három díj: 15, 10 és 3 darab arany.

IV. osztály: **Bival.**

1. **Bikák.**

Három díj: 20, 15 és 10 arany.

2. **Tehenek és üszők.**

Három díj: 15, 10 és 5 arany.

V. osztály: **Juh.**

(Kiállítandó legalább 5 darab, 1 kossal.)

1. **Hazai fajta.**

Öt díj: 10, 7, 5, 3 és 1 darab arany.

2. **Idegen fajták és keresztezések:**

(főleg húsjuh, hosszú és rövid gyapjas keresztezések.)

Három díj: 6, 3 és 1 darab arany.

VI. osztály: **Sertés.**

(Kiállítandó legalább 3 darab 1 kannal.)

1. **Hazai fajta.**

Öt díj: 10, 7, 5, 3 és 1 darab arany.

2. **Idegen fajták és keresztezések.**

Három díj: 6, 3 és 1 darab arany.

Külön díjak:

Négy darab arany, adja a torda-aranyosi gazdasági egylet a legkitünőbb — bármily fajta — egy pár sertésre, mely díjat azonban csakis torda-aranyosmegyei kiállító nyerhet el. —

VII. osztály: **Baromfi.**

(Kiállítandó egy törzs, azaz 1 him és 2 nőtény.)

Tyuk, gyöngytyuk, lud, récze, pulyka és galamb.

Díjak: 10 darab arany értékig, melyeket a bíráló bizottság belátása szerint fog csoportosítani s odaitélni. —

A kitűzött pénzdíjakon kívül minden osztályban kellő számú dícsérő oklevelek állanak rendelkezésre.

* * *

A kiállítás napirendje a következő:

Első nap, Szombat szeptember 1-én délelőtt 9 órakor az állatkiállítás megnyitása, a bíráló bizottságok működése, délután 4—7 óráig zene; belépti díj e napon 1 forint.

Második nap, Vasárnap szeptember 2-án délelőtt 11—1 óráig és délután 4—7 óráig zene; belépti díj e napon 30 kr.

Harmadik nap, Hétfő szeptember 3-án délelőtt 10 órakor lóvásár és lóárverés, délután 3 órakor a díjak kiosztása, 4—7 óráig zene, este 7 órakor a kiállítás bezárása; belépti díj e napon 50 krajczár.

Katonák (az őrmesterig bezárólag) és gyermekek ezen díjnak felét fizetik.

Névre szóló, állandó belépti jegynek, (mely mind a három napon-tulajdonosa által bárhányszori belépésre használható) ára 2 frt.

A kiállítás naponta délelőtti 9 órától esti 7 óráig nyitva áll.

Általános tudnivalók:

1) A kiállítás állandó helye a kolozsvári sétátérnek északnyugoti oldalán e célra külön elkerített területen van.

2) A bejelentések folyó évi augusztus hó 1-jétől kezdődőleg az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatalához Kolozsvárra intézendők és legkésőbb augusztus hó 15-ére beküldendők; a szükséges bejelentési ívek díjtalanul küldetnek meg. A bejelentő az ív minden rovatának pontos és hiteles kitöltéséért felelősséget vállal. Különösen fontos, hogy az illető állat netáni eladási vagy kikiáltási ára számmal és betűvel legyen kiírva; az áraknak méltányos megállapítását ugy a kiállítási vásár, mint az egyesek érdekében a t. tulajdonosok teljes figyelmébe ajánljuk.

3) Minden bejelentéshez az esedékes helypénz is mellékelendő, e nélkül a bejelentés tekintetbe vétetni nem fog.

A helypénz a kiállítás tartamára következőleg van megállapítva:

I. Iovaknál	} mén vagy csikós kanczának külön rekesz (box) 5 frt egy kanczának állás 3 frt
II., III. és IV. szarvas- marha és Bivaloknál	
V. és VI. juhek és sertéseknél	csomónként 2 frt
VII. baromfinál	törzsenként 50 kr

A kiállításra küldött állatokat a helypénz nyugta igazolja.

4. **Pénzdíjat csak tenyésztő nyerhet.**

Az odaitélt díjakat jelző táblácskák kifüggesztése a bíráló-bizottságok működésének befejeztével a zonnal történi.

5. A szeptember 3-ára kütüzött lóvásáron és lóárverésen bárminő nem kiállított lovak is — 1 frt engedély-díj lefizetése mellett — elővezethetők és eladhatók. Belépti díj a lóvásárra és lóárverésre 50 kr., az állandó belépti jegyek itt is érvényesek.

6. A bíráló bizottság részben a gazdasági egyleteknek e czélból felkért t. kiküldötteiből, részben a rendező bizottság által közvetlenül meghívott szakemberekből alakul.

A bírálat (ugymint 1882-ben) az értékszámrendszer szerint történik, a bíráló bizottság szabályzata jelen értesítés függelékében olvasható.

Kiállító a saját osztályában bíráló nem lehet.

7. A bejelentett állatoknak legkésőbb szeptember hó 1-én reggeli 6 órakor (a kellő egészségügyi bizonyítványokkal ellátva) helyt kell lenniök és a kiállítást, — még eladásuk esetén is — szeptember 4-én, hajnal előtt elhagyniök nem szabad. Miután azonban a bírálat nyomában a megnyitás után fog megtörténni, a t. kiállítóknak érdeklükben áll állatjaikat már a megelőző napon, (tehát aug. 31-én) elhozni s elhelyezni, hogy az állatok a helyet megszokják és a netán távoli utnak fáradalmait kipihenjék.

Szilaj állatoknál maga a tulajdonos tartozik arról gondoskodni, hogy azok sem a személyzetet, sem a látogatókat ne veszélyeztessék.

8. Az állategészségügyi s állatrendőri felügyeletet az e czélra külön megbízott állatorvos gyakorolja.

9. Azon kiállítóknak, kik takarmányról saját maguk gondoskodni nem kívánnak, a rendező bizottság fog piaczi áron jó minőségű takarmányt rendelkezésre bocsátani.

10. Azon kiállítók vagy látogatók, kiknek a kiállítás tartamára szállásra van szükségük, sziveskedjenek e tekintetben idejekorán Bartha Lajos urhoz Kolozsvárra fordulni.

11. Minden kiállító kívánatra saját személyére szóló egy darab állandó szabadjegyet nyer. Az állatokat gondozó személyzet színes karkötőt visel, melyért darabonként 40 krajczár fizetendő s a bejelentéssel egyidejűleg beküldendő. E karkötőt másnak átengedni öt forint büntetés terhe alatt tilos.

12. Az állatok tűz elleni biztosításának költségeit a rendező bizottság hordozza, ellenben más károk és veszteségekért felelősséget nem vállal.

13. Ki eselédet nem küldhet, annak állatait a rendező bizottság gondoztatja és pedig a ló, szarvasmarha és bival osztályokban naponként és darabonként 10 krajczárért; a baromfi gondozásáért külön díj nem jár.

14. A kiállítási istállóhelyiségeket a helypénzt fizetett állatok csakis egy nappal a kiállítás megnyitása előtt (tehát augusztus 31-én) és egy nappal annak bezárta után (tehát szeptember 4-én) vehetik igénybe.

15. A kiállítási állatok szállítására nézve a rendező bi-

zottság a következő engedményeket eszközölte ki az érdekelte vasutak t. főigazgatóságainál:

a) A magy. kir. államvasutak t. főigazgatósága 19828. ex 1883. kelt átirata értelmében összes vonalain f. évi szeptember hó végéig a következő mérsékelt díjtételeket engedélyezte:

Az állatok neve	Díjtételek drb és kilométerenként o. é b. j. kr.
Lovak, öszvérek, csikók — 1 drb feladásánál	3.43
„ „ „ legalább 2 „ „ „	1.71
Szamarak, bikák, ökrök és teheneikért	1.58
Borjúk és hizott sertésekért	0.79
Szopós borjúk, sovány sertések, kecskék, juhok kos, ürü és kecskebakokért	0.26
Süldők, malaczkok, gödölye és bárányokért . .	0.13

E díjtételekben a kezelési illeték már beufoglatatik, azokhoz azonban a szállítási adó még hozzá számítandó.

Ketreczekbe zárt szárnyas-állatokért a tényleges súly alapján 100 klgm és kilométerenként 0.26 kr. bankjegy-díj számíttatik, mely egységértelben a kezelési illeték már beufoglatatik, a szállítási adó azonban még hozzászámítandó.

Az állatkísérőknek a III. osztályban való utazásra menet-s jövekor mindenkor személyvónatra szóló fél III. osztályu menetjegyet kell váltaniök.

Fenti díjtételek ugy az oda-, mint a visszaszállításra nézve is érvényesek.

A fentebb felsorolt kedvezményes díjtételekhez a következő feltételek köttetnek:

1.) A küldemények a szállító levélen kívül a kiállítási bizottság által kiállított, a küldő nevét és a küldemény megjelölését kitüntető bizonyítvánnyal kísérendők. Ezen bizonyítványt a rendező-bizottság a bejelentési iv vétele után azonnal megküldi.

2.) A visszaszállításnak ugyanazon irányban kell történnie, mint melyen az oda szállított.

3.) A visszamenő állatokat kísérő szállító levélhez azon fuvarlevél is csatolandó, melylyel az áru oda szállított; azonkívül mindkét fuvarlevélnek záradékkal kell ellátva lennie, melyben a kiállítási bizottság bizonyítja, hogy a tárgyak bár kiállítva voltak, de nem adattak el.

4.) Az odaszállításra vonatkozó fuvarlevél a félnek nem adatik vissza, hanem a vasut birtokában marad.

A mellék-illetékek, ugymint: értékbiztosítás, fekbér stb. az általános határozmányok alapján számíttataak. —

b) Az első erdélyi vasut t. főigazgatósága 2133. ex 1883. kelt átirata értelmében ugyanezen kedvezményeket biztosította, mely kedvezmény érvénye folyó évi augusztus hó 29-étől szeptember hó 30-áig bezárólag terjedő időben áll fenn. —

c) A szamosvölgyi vasut t. igazgatósága 403. ex 1883. kelt átirata értelmében mindazon kedvezményeket részéről is megadta, melyeket az államvasutak t. főigazgatósága engedélyezett, mely kedvezmény érvénye folyó évi augusztus 29-től szeptember hó 30-ig bezárólag terjedő időig lesz érvényben. —

A szállítási kedvezmények táblás kimutatása jelen értesítés függelékét képezi. —

16. Az egyes teendők és szakok végzésére, képviselétére és felügyeletére a rendező-bizottság br. Bánffy Ádám elnöke alatt a következő beosztást állapította meg:

I. Képviselő a bíráló bizottságnál és lóárverésnél: Sigmond Dezső, alelnök.

II. Közrend és hatósági képviselet: Nagy Mór, városi tanácsos.

III. Sétatér-egylet képviselője: Kóváry László.

IV. A lóosztály főnöke: Gróf Bethlen Gergely.

V. A szarvasmarha- s bivalosztályok főnöke: Benigni Sámuel.

VI. A juh- és baromfi osztályok főnöke: Br. Bánffy Ernő.

VII. A sertésosztály főnöke: Vörös Sándor.

VIII. Építkezés és díszítés: Ditrői József.

IX. Pénztári felügyelet: Dr. Hintz György, gazd. egyleti pénztárnok.

XI. Pénztári ellenőrzés: Tauffer Ferencz.

XII. Ügyvezetés és irodakezelés: Gamauf Vilmos, gazd. egyleti titkár.

Netán kívánt még részletesebb felvilágosításokkal az erdélyi gazd. egylet titkári hivatala Kolozsvárt teljes készséggel és gyorsan szolgál.

Kolozsvárt, 1883. május hó 15-én.

Az erdélyi gazdasági egylet állatkiállítási szakosztályának rendező bizottsága:

Báró Bánffy Ádám,
elnök.

Gamauf Vilmos,
jegyző.

Függelék.

A bíráló-bizottság szabályzata.

I. A bíráló-bizottság, melynek élén egy elnök és egy alelnök áll, a kiállítási programmban felsorolt csoportoknak megfelelőleg hét osztályra oszlik.

II. A bíráló-bizottság tagjai 1883. évi szeptember hó 1-én reggel 9 órakor a kiállítás helyszínén, a rendező-bizottság alelnökénél, Sigmond Dezsőnél jelentkeznek, ki a megalkulást vezetni fogja.

III. A bíráló-bizottság elnöksége jogosítva van a hiányzó tagokat, — a rendezőség képviselőjének meghallgatásával, — a helyszínén jelen levő más szakértők felkérése által pótolni.

IV. Az alakuló ülés befejeztével az egyes jury-osztályok elnökeik vezetésével haladéknélkül munkához fognak és a

bírálatot — szükség szerint alosztályokra oszolva — még ugyanazon napon délutáni 4 óráig befejezik.

V. A bírálathoz az u. n. értékszámrendszer szerint történik, az arra szükséges rovatos táblázatok a tagok között kiosztatnak.

VI. Minden jury-osztály a maga kebeléből jegyzőt választ; a kiállított állatokról netán kívánt bővebb felvilágosítást az osztályvezető urak fognak adni.

VII. Pénzdíjjal csak „arégi Erdély”-ben (tehát a volt u. n. kapcsolt részeket is ide értve) tenyésztett állat jutalmazható.

Másutt tenyésztett állat csak dícsérő oklevelet nyerhet.

VIII. Pénzdíjat csak tenyésztő nyerhet.

IX. Kiállító a maga osztályában bíráló nem lehet.

X. Minden jury-osztály önállóan rendelkezik a kitűzött általános és külön díjakról; de a díjak áthelyezése egy osztályból vagy alosztályból a másikba megengedve nincs.

Dícsérő oklevelek ad libitum állanak rendelkezésre.

XI. A bíráló-bizottság ítélete ellen fellebbezésnek nincs helye.

XII. A bírálati eljárás befejeztével az összes bizottság ugyancsak szeptember hó 1-én délután 5 órakor zárulásra gyűl össze s a felvett jegyzőkönyvek tudomásul vétele után általános jelentést szerkeszt, mely a kiállításon tapasztalt előnyöket és hiányokat röviden felsorolva, a gazdaközönség figyelmét a követendő helyes irányra felhívja. —

A szőlő gombái. *)

A szőlőről legtöbb gombát ismer a tudomány; valószínűleg azért, mert azt a legjobban kutatták. Thümennek a szőlő gombáiról szóló művében (Thümen Die Pilze des Weinstockes Wien 1878.) a gomba fajok száma felyül van a 200-an. Mi ezek közül a Oidium Tuckerit, Perenospora viticolát, Sphaceloma ampelinumot, Cladosporium Rösslerit vesztük tárgyalás alá, s azonkívül még egyet-kettőt csak névszerint igen röviden fogunk felemlíteni.

Lássuk először is az Oidium (Erysiphe) Tuckerit.

Ezen gomba a lisztharmatok sorába tartozik s azt legelőször, nevezetesen 1845-ben Angolhonban egy Tucker nevű kertész fedezte fel. Később Európa legtöbb tartományában, valamint Amerikában is találtatott az s hazánkban való előfordulására nézve is van róla egy pár adat feljegyezve; de hogy valami nagy kárt tett volna az országban, arról nincs tudomásom.

E betegség rendszeren a szőlő virágzása idején lép fel. Eleintén a gyenge leveleket, hajtásokat, később a vénebb leveleket is, majd a termést támadja meg, utóbbit rendszeren csakhamar a virágzás után. A myceliumok az epidermis felett foglalnak helyet s ennek sejtjeibe egyes helyeken szívó szerveket — haustorium — illesztnek. E haustoriumok felülről nézve a myceliumfonalaknak csipkészerű kiszélesedéseiként tünnek fel,

*) Dr. Szaniszló Albert kolos-monostori tanár előadásai nyomán jegyezte egy hallgató.

melyeknek egyik részéből nyulvány, a tulajdonképeni haustorium, hatol lefelé. Ez bejut a gazdanövény hámszövetébe, mire a hámsejt eleintén megbarnul, később elhal. E folyamat azután a szomszéd sejtekre is elterjed, minek folytán a leveleken és szárazon kisebb-nagyobb barna foltok keletkeznek. E foltos részek növekedése nem tarthat lépést az ép részletek növekedésével s épen azért a levelek zsugorodottak lesznek, gyakran át is lyukadoznak, végre egészen elsorvadnak. A beteg szőlő bogyói aprók maradnak, összeszáradnak, különösen akkor, ha a bogyón is megjelenik a gomba; mely esetben még az is történhetik, hogy a bogyók felrepednek s elrothadnak.

A sporák — conidium — a myceliumtól függélyesen felfelé emelkedő ágakon lépnek fel, tojásdad idommal bírnak s szabadon a levegőben állva képződnek.

Gyakran több ily spora foglal helyet egymás felett, olvasószerű rövid sorokat képezve, melyeknek leválása egymás után történik s a levált sporák képezik a szőlőn látható fehér portömeget. Hogy minő alakban és hol történik az áttelelés, nem tudjuk. Azon körülmény, hogy az idén beteg szőlő jövő évben teljesen egészséges lehet, arra enged következtetni, hogy a téli alak más növényen él, — meglehet, hogy ismerjük is valamely néven ezen téli alakot, de a szőlőhöz való vonatkozása még nincs tudva.

Érdekes, hogy e gombán ugyancsak egy másik gomba élődik *Cicinnobulus Cesatii*. — Ugyanis a sporák között, ezekhez alakra nézve hasonló, de nagyobb s több sejtől álló képletek is találhatóak, melyeket mindaddig *Oidium T.*-hez tartozó alakoknak vélték, míg de Bary kimutatta, hogy azok *Cicinnobulus*nak sporatartói (*Pycniden*) melyek számos igen apró sporát (*Stylospora*) foglalnak magokban. Az *Oidium T.*-nek azon mycelium fonalai, melyeknek végén ily képletek ülnek, belsejökben igen vékony, ugyancsak myceliumfonalakat tartalmaznak s ezek az említett *Cicinnobulus* fonalaiként ismertettek el. E fonalak végig nőnek az *Oidium T.* fonalain s azoknak hegyén az említett sporatartókat létesítik.

A baj megjelenésére és terjedésére nézve két körülmény tapasztaltatott kedvezőnek u. m. a nedves időjárás és a talaj káli hiánya. Az időjárás utólag ugyanis észleltetett, hogy nedves időjárás es tén gyorsan terjed az ova, a szárazság pedig nemcsak megakasztja tovaterjedését, hanem meg is semmisíti azt. A talaj káli tartalmának jelentőségét illetőleg pedig egy kísérletet említek fel. (Land. u. forstwirtschaftl. Zeit. zu Wien. 1867. s. 729. idézve Sorauer művéből.) Ősszel a beteg tőkék körül 20 cm. mély árok vonatot és abba közönséges hamut töltöttek. A következő évben ezen tőkéken nem mutatkozott a bántalom, míg a szomszédos tőkéken, a melyek így nem kezeltettek, ismét nagy mérvben lépett az fel.

Ellenszer gyanánt különösen a kénporral való meghintést ajánlják s az irodalmi adatok tanúsága szerint ezen eljárás meglehetősen eredményhez is vezet. A kénézést azonban nem egyszer, hanem több ízben, legalább is háromszor kell végrehajtani, u. m. virágzás előtt, után és augusztusban. Ez eljáráshoz külön készülékek szolgálnak, a melyek leírásába s alkalmazásuk módzataiba nem bocsátkozom (l. Linhart Györgynek

ezen betegségről irt füzetét) csak annyit jegyzek még meg idevonatkozólag, hogy az így kezelt szőlők borán a kén megérzik, a mely kellemetlen mellékkörülmény azonban lasanként néhányszori lezuhás után, ha teljesen el nem enyészik is, de mindenesetre nagy mérvben csökken.

Perenospora viticola.

Az irodalmi adatok tanúsága szerint a szőlőnek egy igen veszedelmes gombája, jóval veszélyesebb, mint az *Oidium* s a szőlő összes ellenségei és betegségei között jelentőségre nézve mindjárt a *Phylloxera* után következik. Amerikában már 1834. előtt ismerték s ott „mildew“ név alatt emlegetik s valószínűleg innen került be Európába. Európát illetőleg az első feljegyzés épen hazánkra vonatkozik, nevezetesen 1876-ban Verseczen találtatott volna az; ez idő szerint valószínűleg el van az terjedve Európa minden államába, ha szinte még nem is constatáltatott volna mindenütt. Hazánkban ma már több pontról birunk e tekintetben adatokkal u. m. Szász-Medgyes, Buda, Pestm., Tolnam., Balatonvidéken stb. Sz.-Medgyesen való szereplésére pedig épen azt mondhatjuk, hogy ott már valószínűleg pusztításokat okozott.

Szabad szemmel látható tünetei következők:

A szőlőlevél alsó lapján, leginkább az erek mentében, pókhálószerű kisebb-nagyobb fehéres foltok mutatkoznak, melyek néha össze is folynak, míg a felső lapon megfelelőleg sárgás, később barnás foltok tűnnek fel. Ha a baj nagyobb mérvben lép fel, akkor a penész a leveleknek alsó lapját úgy ellepi, mintha cukorporral volna behintve s a megtámadott levelek összezsugorodnak, elszáradnak és lehullanak. Az *Oidium*tól már szabad szemmel megkülönböztethető, mert az a levél felső lapján és pedig fehéres liszt alakjában szokott jelentkezni.

A betegség nagyobb fokán az élősdi meglepi és tönkreteszi a levélnyeleket és fiatal venyige hajtásokat, sőt még a fürtöket is. Szász-Medgyesen, hol tudtom szerint Dr. Dadai és Dr. Mika már az 1880-iki országos *Phylloxera* vizsgálatok alkalmából észlelték e bajt, oly mérvben mutatkozott ezen jelenség 1882-ben, hogy már távolból észrevehetőek voltak az elfeketedett szőlőterületek s itt az erősebb, éves venyige is tönkreteszté (Dr. Tömösvári. 1882. 52. sz.) Fellepési ideje augusztus és szeptember hóra esik. Nedves, esős időjárás, kivált ha meg szelek is vannak, elősegíti tovaterjedését, a mi tapasztalat szerint a szél irányában történik.

A mi a mikroszkopikus kinézést illeti, e tekintetben annyit mondok, hogy a ki a burgonya *Perenospora*-ját ismeri az a szőlő *Perenospora*-jára is könnyen reáismer, az életviszonyok iránt is az ott mondottak nagyjában tájékozást nyújtanak. Bemutatom itt mégis a Dr. Horváth cikkéhez mellékelt rajzot, a mely cikket használtam fel különösen ezen gomba előadásánál. (Természettud. közl. 1882. 158. füzet.) Ha a mikroszkopikus készítmény gyanánt behozott gombát magát ezen ábrával egybehasonlítják, ezen ábrát bizonyára elég hűnek fogják találni a természethez. Ezen ábrán látható, hogy a levélről levett

gombaszál 3 vagy 2 ágra s ez ágak ismét hason számú ágacskákra oszlanak s a legutolsó elosztásnál az ágak végein páronként ülnek a gomba tojásdad alakú szaporodó szervei, a melyeknek továbbfejlési módzatairól a rendelkezésemre álló irodalomban kísérleti adatokat nem talállok.

Hogy ezen gomba jelentékeny kárt okozhat, azt már fentebb említettem; mi a szőlő romlása mellett a bornak nemcsak mennyisége, hanem egyszersmind minőségi csökkenésében is mutatkozik.

Az ajánlott ellenszerek közül legfeljebb a leveleknek messzes vízzel való megmosását s a megtámadott részletek levágydalását és megégetését tartom megemlítésre érdemesnek; a nélkül, hogy ezen ellenszerekre valamit tartanék.

Sphaeceloma ampelinum De By.

Ezen gombabetegséget a közéletben legalább Kolosvárt himlőnek, fekete himlőnek nevezik. A németek „Schwindpocken“ Pech, schwarzer Brenner, Brenner név alatt említik. A „Brenner“ szó egyébként nagyon általános használatu s több oly gombára alkalmaztatik, a melytől leszárad a szőlő levele, mint az épen ezen gombánál is történik; épen azért, ha „Brenner“-ről olvasunk, a gomba műneve mindig figyelembe veendő.

Ezen bántalom a leveleken, levélnyeleken, kacsokon és szőlőbogyókon, foltok alakjában, szokott mutatkozni. Fellelési ideje gyanánt legalább Kolosvárt én mindig július hónapot tapasztaltam. A foltok meglehetősen nagyok lehetnek, kerekdedek, a levélnyeleken hosszukások; továbbá közepükön bemélyedtek, szélükön pedig emelkedettek; színök barna, később fekete s ugyanekkor a közepök szürkés színt vesz fel. E foltok gyakran összefolynak s az általuk ellepett növényrészlet elszárad, e bogyókon megrepedeznek, a levélből pedig gyakran kiesnek, úgy, hogy ilyenkor a leveleken fekete szegélyű lyukak maradnak vissza. A bogyókon és nyeleken található foltokat én igen hasonlónak találom azon foltokhoz, a melyeket aprószemű jégverése után láthatunk.

A gombát a foltok megfelelő szövetrészletekben találjuk meg.

Ezen gomba tünetényeihez igen hasonló jelenségeket létesít a *Glocsporium ampelophagum* Sacc. Utóbbinak foltjai abban különböznek az előbbitől, hogy világosabb színezetűek, nevezetesen rózsaszínűek, közepükön hamuszínű részlettel. Némelyek a két gombát egynek vagy legalább egy ugyanazon gomba két külön alakjának veszik.

Cladosporium Rösleri Cattau.

Augustus és sept. hónapban szokott mutatkozni s a közéletben ezt is szokták Brennernek nevezni, mert miatta leszáradnak a levelek. Én a k.-monostori tanintézet szőlőjében láttam ezt egy párszor s ott csak bizonyos fajokat támadott meg, úgy, hogy a megtámadott és az ép táblák már távolról könnyen megkülönböztethetők voltak. Thümennek már idézett munkája nyomán következőket adom elő ezen gombáról.

Aug. és sept. hónapban a levelek alsó felületén szabálytalanul elszórt olajbarna színű kis gomba foltok jelennek meg, melyek hovatovább mind szaporodnak és sötétebbek lesznek. Néhány hét múlva, mikor ezen gombafoltok már sötét olajszínt vettek fel, a felső felületen is látunk foltokat, melyek eleinte sárgák, később barnák lesznek s hovatovább terjedvén csaknem az egész felületet ellepik. Október közepétől a gombafoltok már csaknem teljesen feketék. Ha e foltokból egy keveset mikroszkop alá teszünk, ott könnyű szerével megláthatjuk az igen rövid gombaszálakat, melyekben egyes harántfonalak láthatók s e gomba szálak kis csoportokban, kötegekben állanak, — megláthatjuk továbbá a sporákat is, melyek hosszukásak, hengeresek, mindkét végükön lekerekítettek, egy rekeszüek, vagy pedig egy vagy két válaszfal található bennük.

Ezen bántalmat intézetünk szőlőjéről szedett leveleken bő mértékben mutathatom itt be, csak hogy ezen leveleken még egy másik gombát is láthatunk, fejlődése kezdetén nevezetesen a *Sphaerella vitis* Fuck. nevezetűt.

Az előadottakon kívül felemlítek még egy szőlőbetegséget, a melyet azonban én magam sem ismerem közelebbről.

Itt-ott olvasunk valami albin (blanc) nevű gombabetegségről, a melyet én a Blankenhorn-féle katalogus nyomán törekedtem beszerezni, — de siker nélkül. Ezzel ugyanazon egy betegség a gyökérgonos, melyet hazánkban is sokszor emlegetnek. Én ezen bajjal nem vagyok ismerős lényege szerint, a mivel nem azt akarom mondani, hogy szőlőpenészsel bevont szőlőgyökereket sem láttam volna; de mint az urak jól tudják, a penész szó nem határozott, nem bizonyos gombát jelentő botanikai fogalom, egy általánosan, sok mindenfélre alkalmazott kifejezés. — Felemlítettem mégis, hogy ha arról valahol olvasnak, legalább a név ne legyen teljesen ismeretlen.

Ezzel végére jutottunk töredékes növénykórtani előadásainknak, a mivel azonban még nem fejeztük be magát a tárgyat. Azon munkák, melyekre előadás közben hivatkoztam, sőt azokon kívül még sok más is rendelkezésükre áll Önöknek. Rendelkezésükre állanak továbbá különböző ide vonatkozó gyűjtemények; melyek közül különösen kiemelem a Thümen-féle Herb. mycol. account és Linhart „Magyarország gombái“-t, mely utóbbiból ugyan máig még csak egy fogás jelent meg. De a legnagyobb súlyt e tárgy tanításával és tanulásával arra fektetem, hogy Önök minden oly gombabetegséget, melyet kultúr-növényeken találni fognak, vagy esetleg másokat is; szedjék össze, hozzák elő — magam is fogok ennek utánna látni — és azután azokat, akár szólunk róluk az előadásban, akár nem, górcsőleg megvizsgáljuk s a rendelkezésünkre álló irodalomban és gyűjteményekben utánna keresünk. — Ez az egyedüli módja annak, hogy aránylag kevés idő alatt a lehető legtöbb eredményhez jussunk és pedig oly eredményhez, a mely nem néhány ivnyi iratnak betanulásában, hanem egy a körülmény által adott csoport tárgyának és ténynek objektív ismeretében

áll. E tárgyak és tények objektív ismerete képességet nyújt egyszersmind ahhoz is, hogy hasonló esetekre, vagy talán másféle esetekre is, vonatkozásokat, következtetéseket fognak tehetni s ezen esetek között is legalább általánosságban képesek lesznek magokat tájékozni s képesek lesznek a szakirodalmot használni. —

Egy hallgató.

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1883. május hó 7-én.

Tartott aelnök Szabó József elnöklete alatt, jelen voltak: Girsik János, Filep István, Demeter Károly, Tauffer Ferencz, Reich Albert, Szenkovich Márton, Nagy Lajos, Sigmond Dezső, Páll Sándor, Dr. Hintz György, egyleti pénztárnok és Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

64. A martius hó 27-én tartott közgyűlés jegyzőkönyve — hitelesítve bemutatva lett.

65. Az april hó 2-án tartott ülés jegyzőkönyve felolvasztván — a mainak hitelesítésére Girsik János, Filep István és Demeter Károly tagtársak kéretnek fel.

66. E. titkár jelenti, hogy alapító tag Szentgyörgyi József elhunyt — sajnós tudomásul szolgálván, a kellő intézkedések megtételére az elnökség kéretett fel.

67. Filep István évdíjas kötelezvényét további hat évre megújítja — örvendetes tudomásul szolgálván, kötelezvénye a pénztárhoz tétetik át.

68. Reich Albert állami állatorvos a tiszteletbeli választmányi tagságot köszönettel elfogadja — örvendetes tudomásul vétetvén, a nméltóságu ministerium e választásról értesítendő lesz.

69. Nagy-enyedi vinczellér-képezde igazgatósága 28. sz. alatt ösztöndíjasaink nyugtáit küldi be — a pénz időközben elküldetvén, az egyik ösztöndíjasra nézve fennforgó megjegyzések külön fognak a t. igazgatósággal közöltetni.

70. Egyleti titkár tudatja, hogy az amerikai szőlőmagvak megkísérlésére Báró Bánffy Adám és Dániel Gábor tagtársak vállalkoztak — örvendetes tudomásul szolgál.

71. Elnökség indítványozza, hogy az I. székely szövögyár 10 fritos részvénye a sepsi-szentgyörgyi szövészeti tanmühelynek ajándékoztassék — egyhangulag elfogadtatott.

72. Egyleti titkár jelenti, hogy a tejvizsgálatokat a választmány támogatásával befejezte s értekezését benyújtja — miután e munkálat szerint Kolozsvárt is dívik a tejhamisítás, a tanács felkérendő lesz, hogy e tekintetben intézkedni sziveskedjék. Másfelől kívánatosnak mutatkozván a bivaltejnek is tudományos tanulmányozása az erre szükséges vegyi vizsgálatok eszközöltetésére ugy magánuton, mint Dr. Fabinyi e. tanár ur felkérésével fog a választmány hatni.

73. Egyleti titkár jelenti, hogy a nagy-utcai vinczellér ház fala két helyen összeomlott — mielőtt választmány érdemleges határozatot hozna, a ház megtekintésére elnököt fel-

kéri, ki a jövő ülésen a szükséges intézkedésekről referálni fog.

74. Ministerium 9905. sz. a. a gazdasági egyletek portomentességéről értesít — tudomásul szolgál.

75. Ministerium 10,082. sz. a. a rosta hulladék és herealj elvetésétől int — lapban közlendő.

76. Ministerium 14,132. sz. alatti póttintézkedése a vasuti desinfectió tárgyában — lapban közlendő.

77. Ministerium értesítőjét küldi meg — köszönettel fogadtatott és hetenként az időjelző táblán kitétetni határozottat.

78. Ministerium Dr. Mandello 1882. évi közgazdasági szemléjét küldi meg — köszönettel könyvtárra helyeztetett.

79. Ministeri körrendelet a romániai vesztegzár ügyében — lapokban közöltetett.

80. Ministerium 16,238. sz. a. az időjelző táviratokról intézkedni ígérkezik — örvendetes tudomásul szolgál.

81. Borászati kormánybiztos az 1882-iki borászati törzskönyvet küldi meg — az irodán az érdeklődőknek rendelkezésére áll.

82. Budapesti 1885. évi kiállítás orsz. bizottsága 48 sz. a. általános felhívását terjeszteni kéri — lapban közölve és külön is kiosztva lett.

83. s 84. A szövetségbe lépett gazd. egyletek II. gyűlésének kivonatos jegyzőkönyvei — lapokból ismeretesek lévén, tudomásul szolgálóak.

85. és 86. A hazai gazd. egyletek szövetségének szervezeti javaslata és közgazdasági szakosztályunk véleménye ugyanerről — minden oldalról beható vita tárgyát képezvén, a szakosztályi vélemény végre egyhangulag elfogadtatott és a módosítások érvényesülésének, valamint saját közgyűlésünk beleegyezésének fennhagyásával kimondatott, hogy erdélyi gazdasági egyletünk a szövetségbe belép. Egyszersmint álláspontunk megvédésére és kifejtésére képviselőkül Tisza László, Dr. Berde Áron és a titkár kéretnek fel.

87. Egyleti titkár május végétől julius közepéig terjedő szabadságidőt kér — az egészségi tekintetekből kért hat heti szabadság ezennel megadatik.

88. Békésmegyei gazd. egylet 1882. évi értesítőjét küldi be — köszönettel fogadtatott.

89 és 90. Udvarhelymegyei és hajdumegyei gazd. egyletek alapszabályai — köszönettel fogadtatnak.

91. Bécsi cs. kir. gazd. egylet hízőkiállításának előmozdításáért köszönetet mond — tudomásul szolgál.

92. Budapesti terménykereskedők kérelme a fővárosi közraktarak ügyében — tudomásul szolgál.

93. Szávoszt Alfons budapesti bizományi és terményüzletét ajánlja — tudomásul szolgál.

Hitelesítik:
Filep István,
Demeter Károly,
Girsik János.

Szabó József,
egyleti aelnök.
Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

EGYVELEG.

* Lapunk szerkesztője: erdélyi gazd. egyleti titkár Gamauf Vilmos huzamosabb ideig tartó szabadsággal távozván, az „Erdélyi gazda” szerkesztőségi gondjait a jelen számon tul n. t. munkatársunk Szabó Sámuel ur volt szíves elvállalni. —

* Nyilvános köszönet. Az idei szeptember hó 1—3-ág tartandó kolozsvári második tenyészállatkiállításra a következő t. hatóságok, testületek és magánosok voltak szívesek külön díjakat kitűzni u. m.

- 1) Sz. kir. Kolozsvár városa 100 forintot
- 2) Szolnok-dobokamegyei gazd. egylet 50 forintot
- 3) Torda-aranyosmegyei gazd. egylet 120 frankot.
- 4) Kibédi Biasini Domokos 50 frankot.

Fogadják a t. adakozók az ügy nevében őszinte köszönetünket.

Kelt az erdélyi gazd. egylet állatkiállítási szakosztályának Kolozsvárt, 1883. majus hó 15-én tartott rendező bizottsági üléséből.

Báró Bánffy Ádám.

szakosztályi elnök.

Gamauf Vilmos,

egyleti titkár.

— A gazdasági tanintézetek hallgatóinak figyelmébe ajánljuk a következő épen most megjelent kis füzetet: *Növénybetegségek*, írta Dr. Szaniszló Albert. 2-ik kiadás. 1883. kapható Demjén e. könyvtárusnál Kolozsvárt. E füzet a lapunkban megjelent ily irányu czikkek külön lenyomatát képezi.

— Méhkasok védelme rablóméhek ellen. A méhkasoknak rablóméhek elleni védelmezésére, a következő egyszerű módot, mint tapasztalatom után biztos sikerre vezetőt, ajánlhatom a t. méhészek uraknak. Azou kas szája eleibe, melynél a rablóméhek támadása megkezdődött, — melyet a gyakorlott méhészek rögtön észrevehet — állíttassék rézsutosan egy olyan szélességű üveg lap, mely a lyuk szélességénél szélesebb legyen. Ekkor a rabló méhek, melyek nagy sebességgel egyenesen a lyukba szoktak berepülni, az odaállított üvegbe megütközvén, visszaesnek és elszédülnek s ha ujra próbálni akarnak, ismét csak arra a sorsra jutnak. A kasbeli méhek pedig, melyek mindig az elődeszkára szállnak és onnan sétálnak be csendesen, az üveg által akadályozva lévén az egyenes bemenetelben, azt megkerülik és az oldala mellett bejutnak. Ezen egyszerű módon aztán a rablási kísérletnek egy óra alatt vége szakad. Az üveget azonban még két három napig a szükséghez képest alkalmazni kell, mert a rablók nehezen mondanak le rablási vágyaikról s többször megkísérik a visszatérést.

Kinizsi Mihály.

* A gyümölcsöknek hideg által való conserválásáról több ízben tettünk lapunkban említést. A párisi kertészeti kiállításon a gyümölcs conserválásért ezen módszer nyerte el az első díjat. A nyertes egy Salamon nevű kertész lett, épen az, kinek nevével idevágó közleményünket kapcsolatba hoztuk. A

conserválásra használt helyiség következőleg állíttatik elő. A föld alatt egy kettős falu helyiség állíttatik elő s a falköz részporral töltetik ki. A tetőre egy üreg készíttetik, a mely jéggel töltetik meg. A jég lassu olvadása által felszabaduló viz a fűrészporda folyik s a pincze hőmérsékét állandóan $+2^{\circ}$ C-on tartja. Ezen pinczében a citrom, alma, narancs, virágok, szamócza stb. tetszés szerinti ideig tökéletesen elállanak. Az emberiség jólétére ezen felfedezés bizonyára nagy jelentőségű leendő, mert a téli évszak alatt nem leendő oly szűkében a zöldségnek és gyümölcsnek, mint eddig, ez pedig az egészségre nézve felette fontos. Természetesen idő kell hozzá, míg az eljárás kellőképp tökéletesítve mindenfelé elterjed. (M. F.)

— Értésítés. A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak szíveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főczélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest május 19. | Bécs május. 19.

Buza	9.60—10.40 frt	10.30—10.90 frt
Rozs	7.40—7.60 frt	— — 8.40 frt
Árpa, takarmány	7.00—7.20 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	7.35—7.90 frt	— — — frt
Árpa, seres	8.00—8.90 frt	— — — frt
Zab	6.30—6.70 frt	7.10—7.85 frt
Törökbuza	6.60—6.75 frt	— — — frt

Budapesti marhavásár május 17-én. Összes felhajtás 2122 db. nagy és — apró marha. Ebből eladatott 13 db. bika, 916 db. ökör, 300 db. vágó tehén, 145 db. fejős tehén, 16 db. bival, 681 db. borju, 51 db. juh. Árak: bika darabonként 200—210 frt, ökör páronként 260—270 frt, vágó tehén páronként 240—260 frt, fejős tehén darabonként 140—170 frt, bival páronként 150—200 frt, borju darabonként 30—35 frt, bárány páronként 6—6½ frt, juh páronként — — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 52—54 frt, tehénhús 51—53 frt, borjuhús 66—69 frt, bivalhús 48—50 frt.

Bécsi marhavásár május 15-én. Összes felhajtás 3626 drb és pedig 1716 drb. magyar, 1609 drb. lengyel és 301 drb. német fajta, melyből 3500 drb. ökör, 79 drb. tehén, 45 drb. bika és 2 db. bival. Árak 100 kilonként: Mai számunkhoz egy negyed-iv melléklet van kapcsolva.